



Darbų saugos būklė ir nelaimingi atsitikimai žemės ūkyje

Prasideda intensyvių darbų laikotarpis žemės ūkyje. Per praėjusius kelerius metus čia pasitaikė daug sunkių bei mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe. Taip nutinka todėl, kad bendrovėse, individualiuose ūkiuose naudojama netvarkinga technika, neapsaugotos įrenginių judančios dalys, užkertančios galimybės darbuotojams patekti į pavojingas zonas, nevykdoma naudojamos technikos techninės būklės kontrolė. Darbininkai, paskirti dirbti su žemės ūkio technika, neinstruktuojami saugos ir sveikatos darbe klausimais, nesupažindinami su įrenginio gamintojo nustatytais įrenginio eksploatacijos darbų saugos ir sveikatos reikalavimais. Taip pat neįvertinama pavojų sukeliama profesinė rizika. Be to, ir patys darbuotojai, nežinodami, kaip elgtis vienu ar kitu atveju (pvz., sugedus įrenginiui), rizikuodami susižaloti, patys imasi darbų (veiksmų), kuriems trūksta įgūdžių ir profesionalumo.

Pavyzdžiai

Alytaus rajone ūkininko Prano Kuprusevičiaus ūkyje darbuotojas ruloniniu presu rinko šieną į rulonus. Nutrūkus rulonų surišimo raiščiui, darbuotojas, neišjungęs preso, neuždėjęs raiščio ant šaudyklinio raiščio padavimo mechanizmo, kaip nurodyta gamintojo dokumentacijoje, stovėdamas ant preso pakopos, mėgino raištį ranka paduoti tarp besisukančių volų. Besisukantys volai jį įtraukė (amputavo) dešinio žasto dalyje. Darbuotojas nebuvo instruktuojamas darbui su ruloniniu presu.

Panevėžio rajone Onos Skersienės ūkyje, stegiant kukurūzų masę, traktoriui, valdomam neblaivaus (2,38 promilės) traktorininko ir pavojingai manevruojant, buvo sulaužyta siloso tranšėjos šoninė plokštė. Traktorius virto iš maždaug 2 m. aukščio ant stogo, mirtinai prispausdamas kabinoje buvusį traktorininką.

Pasvalio rajono Žemės ūkio bendrovėje „Girsūdai“ žemės padargai mirtinai sužalojo ūkio traktorininką. Jis pateko tarp neišjungto traktoriaus ir kultivatoriaus noragų ir buvo velkamas traktoriaus rato.

Nelaimingų atsitikimų žemės ūkyje priežastys

Per pastaruosius dešimt metų šalies žemės ūkyje įvyko 1140 nelaimingų atsitikimų darbe. Iš kurių 1002 buvo lengvi (7,9 proc. iš visų lengvų šalyje), 86 – sunkūs (15,2 proc. iš visų sunkių) ir 52 mirtini (21,3 proc. iš visų mirtinų arba kas penktas šalyje) nelaimingi atsitikimai darbe. Skaičiuojant mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe dažnumą (100 tūkst. darbuotojų) 2016 m. rodiklio lygis buvo 21,9, o tai yra 5,9 karto daugiau negu vidurkis šalyje (3,7).

Tokia situacija žemės ūkyje susiklostė dėl darbo kultūros – 12,7 proc. visų sunkių ir 20,5 proc. mirtinų nelaimingų atsitikimų darbe įvyksta neblaiviems darbuotojams. Būdami neblaivūs 50,0 proc. darbuotojų patyrė mirtinas traumas dėl gyvūnų (bulių) poveikio, 40,0 proc. – nukritę iš aukščio, 33,3 proc. buvo traumuoti veikiančių įrenginių ar mechanizmų.

Dirbantys neblaivūs darbuotojai nesugeba laikytis darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų. Kas trečias mirtiną traumą patyręs neblaivus darbuotojas nesilaikė privalomų taisyklių ir instrukcijų. O taip pat darbdaviai nevertina darbo priemonių atitikimo darbų saugos taisyklėms, neužtikrina vidinės kontrolės. Beveik aštuoni procentai darbuotojų buvo sunkiai ir mirtinai traumuoti atlikdami pavojingus darbus. Be to, šiuo atveju iš 11 darbuotojų 4 (34,6 proc.) dirbo neblaivūs.

Nepakankamai rūpinamasi darbuotojais, kurių darbo stažas ūkiuose yra iki vienerių metų. Kas trečias (32,3 proc.) nelaimingas atsitikimas darbe įvyksta būtent šiai darbuotojų kategorijai. Darbinių įgūdžių įsisavinimui būtina skirti patyrusius darbuotojus, kurie padėtų naujiems darbuotojams tapti profesionaliais specialistais. Suprantama, kad žemdirbiai dirba sudėtingomis, kartais labai nepalankiomis meteorologinėmis sąlygomis. Tačiau ūkių vadovai privalo reikliau įgyvendinti darbų saugos reikalavimų nuostatas, įvertindami visus pavojus ir jų riziką, rasti būdus atitinkamam darbuotojų skatinimui ir motyvavimui.

VDI veikla

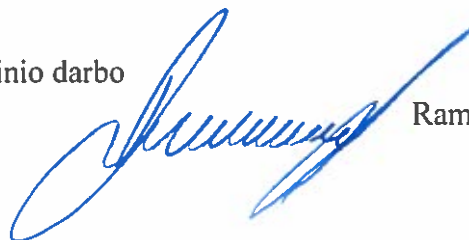
Vykdydami darbo įstatymų laikymosi kontrolę žemės ūkio bei miškininkystės sektoriuose, atlikome tikslinius patikrinimus. Siekėme išsiaiškinti, kaip paslaugų gavėjai ir teikėjai laikosi Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir miškininkystės paslaugų teikimo pagal paslaugų kvitą įstatymo (toliau – Įstatymas) nuostatose nustatytos tvarkos. Nustatyti pažeidimai, kai nebuvo laikomasi:

1. Paslaugų teikimo ir gavimo pagal kvitus nustatytos atitinkamos trukmės (ne ilgiau kaip 60 ir ne ilgiau kaip 90 dienų per kalendorinius metus);
2. Paslaugų teikimo, neturint paslaugų kvito antrojo egzemplioriaus;
3. Kvitų užpildymo pirminiais duomenimis tvarkos;
4. Kvitų išrašymo tvarkos prieš pradėdant teikti ir gauti paslaugas;
5. Laikomasi darbo ir poilsio laiko režimo bei kitų darbo įstatymų.

Visais atvejais, kai buvo nustatyti pažeidimai, asmenims buvo surašyti administracinių teisės pažeidimų protokolai, už nežymius pažeidimus pateiktos rekomendacijos dėl klaidų ir neatitikimų šalinimo. Pažymime: nors darbas naudojantis kvitais nėra prilygintas darbo santykių sferai, bet ir tokiu pagrindu dirbantiems turi būti sudarytos sveikatai saugios ir nekenksmingos darbo sąlygos.

Kviečiame žemės ūkio vadovus, specialistus bei dirbančiuosius aktyviai bendradarbiavimui, konsultacijoms su darbo inspektorais, kitais specialistais.

Lietuvos Respublikos vyriausiojo valstybinio darbo
inspektoriaus pavaduotojas



Ramūnas Rakauskas

Vilnius
2017 m. gegužės mėn.